

TRADIȚII , TEHNOLOGII SIMBOLURI

Conferință Științifică Internațională
PROGRAM

În cadrul Programului de Stat 20.80009.0807.17 Educație
pentru revitalizarea patrimoniului cultural național prin
tehnologiile tradiționale de prelucrare utilizate în
Republica Moldova, în contextul multiculturalității,
diversității și integrării europene

25-26 mai 2023
Chișinău

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ TRADIȚII. TEHNOLOGII. SIMBOLURI

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
TRADITIONS. TECHNOLOGIES. SYMBOLS
EDIȚIA ÎNTÂI/1st EDITION**

**PROGRAMUL CONFERINȚEI
CONFERENCE PROGRAM**

Chișinău, 25, 26 mai 2023/

Chisinau, May 25, 26 2023

CZU: 082
T 80

Organizarea și desfășurarea conferinței, editarea volumului lucrărilor a fost posibilă grație suportului acordat de Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare în cadrul Programului de Stat (2020-2023) și a suportului instituțiilor de învățământ implicate în proiect prin reprezentanții săi

20.8009.0807.17

Educație pentru revitalizarea patrimoniului cultural național prin tehnologiile tradiționale de prelucrare utilizate în Republica Moldova, în contextul multiculturalității, diversității și integrării europene, coordonator de proiect: dr. conf. univ. Viorica Cazac, Universitatea Tehnică a Moldovei

Ariile tematice ale conferinței

Valorificarea și promovarea patrimoniului cultural

Patrimoniul tehnologic-identitate, influențe și tradiții

Valorificarea potențialului turistic cultural și tehnologic

Coordonator de ediție: dr. Viorica Cazac

Copertă: Nicoleta Vasiliev

Procesare computerizată: cercet. Elena Florea-Burduja, Viorica Cazac

© Universitatea Tehnică a Moldovei, 2023

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

„Tradiții.Tehnologii. Simboluri”, conferință științifică internațională (1; 2023; Chișinău). Conferința Științifică Internațională „Tradiții. Tehnologii. Simboluri” = International Scientific Conference „Traditions. Technologies. Symbols”, Ediția 1-a, 25-26 mai 2023: Programul și [rezumatul lucrărilor]/coordonator de ediție: Viorica Cazac; comiteetul științific: Viorica Goraș-Postică [et. al.]-Chișinău: [S. n.], 2023 (Artpoligraf). - 51p. Antetit.: Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova. Universitatea Tehnică a Moldovei.-[35] ex.

ISBN 978-9975-3623-3-7.

Tipărit la tipografia „Artpoligraf” SRL

PARTENERI/PARTNERS

Academia de Studii Economice din Moldova
Universitatea de Stat din Moldova
Colegiul Național de Comerț al ASEM
Universitatea Constantin Brâncuși, Târgu Jiu, România
Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi”, Iași, România
Kyiv National University of Technologies and Design
Associazione Cuochi Italiani – ROMÂNIA
Associazione Cuochi Italiani – REPUBLICA MOLDOVA
Școala Profesională nr.5 din mun. Chișinău

SPONSORI/SPONSORS

SA ROTOLITO ROMÂNIA
Travod International Ltd
Complexul Tursitic CUIB

Comitetul Științific/Scientific Board

Dr. hab. Viorica Goraș-Postică, dr. Varvara Buzilă, dr. Viorica Cazac,
dr. Jana Cîrja, dr. Svetlana Cangaș, dr. Tabunșic Olga,
dr. Natalia Suhodol, dr. Olga Gutium, dr. Nicolae Luca

Comitetul de organizare/Organizing Board

Dr. hab. Viorica Goraș-Postică, dr. Varvara Buzilă, dr. Viorica Cazac,
dr. Jana Cîrja, dr. Svetlana Cangaș, dr. Tabunșic Olga,
dr. Natalia Suhodol, dr. Olga Gutium, dr. Nicolae Luca,
cercet. Coralia Babcenco, cercet. Lucia Adascalita,
cercet. Elena Florea-Burduja, cercet. Urus Elena,
cercet. st. Cucerencu Marin,
cercet. st. Vlas Igor.

Procesare computerizată

cercet. Elena Florea-Burduja, cercet. Lucia Adascalita

PROGRAMUL CONFERINȚEI ȘTIINȚIFICE INTERNAȚIONALE
Ediția întâi

TRADIȚII. TEHNOLOGII. SIMBOLURI

Joi, 25 mai 2023/Thursday, May 25, 2023

10.00-12.30

ȘEDINȚA PLENARĂ/PLENARY SESSION

Complexul Turistic CUIB

Link-ul de conexiune online/The connection link:

<https://bit.ly/3Mm4GgK>

Moderator/Moderator:

Dr. Viorica CAZAC

Deschiderea conferinței/Opening speech

Dr. Viorica CAZAC, președintele Comitetului de organizare,
coordonator al proiectului REVICULT

Mesaje de salut/Greeting messages

Dr. George NICULESCU, Universitatea Constantin Brâncuși, Târgu
Jiu, România

Dr. hab. Kalina PAȘKEVICI, Kyiv National University of
Technologies and Design

Dr. hab. Vasile TRONCIU, Prorector pentru cercetare, Universitatea
Tehnică a Moldovei

Dr. Victoria COCIUG, Prorector pentru cercetare și parteneriate
Academia de Studii Economice

Dr. hab. Viorica GORAȘ-POSTICĂ, profesor universitar,
Universitatea de Stat din Moldova

Giovanni BALDANTONI, președintele Asociației Bucătarilor Italieni din România

Franco SANNA, președintele Asociației Bucătarilor Italieni din Republica Moldova

Viorel MIRON, Asociația de Dezvoltare a Turismului în Moldova

Dr. Cristina EFREMOV, prodecană a facultății de Design, Universitatea Tehnică a Moldovei.

COMUNICĂRI ÎN PLEN/COMMUNICATIONS IN PLENARY

Dr. George NICULESCU. CONSERVAREA ȘI EXPLOATAREA DURABILĂ A PATRIMONIULUI CULTURAL EUROPEAN PRIN EDUCAȚIE ȘI REALITATE EXTINSĂ, Universitatea Constantin Brâncuși, Târgu Jiu, România.

Dr. Rodica DAVID, Dr. Vasile CUMPĂNAȘU. TRADITIONAL ROMANIAN BLOUSE - MANIFESTATION SPACE OF ROMANIAN FOLK TRADITIONS, Universitatea Constantin Brâncuși, Târgu Jiu, România

Vincenza BARBARO, Giovanni BALDANTONI. EDUCAȚIA ALIMENTARĂ, Associazione Cuochi Italiani, România

Viorel MIRON, Dr. Mariana MIRON, DIVERSITATEA PREPARATELOR DE BAZĂ ȘI DIN ALUAT ÎN BUCĂTĂRIA LOCALĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA, Asociația de Dezvoltare a Turismului în Moldova

SECȚIUNEA I/SECȚIUNEA I:
**BUCĂTĂRIA TRADIȚIONALĂ, VINURI ȘI BĂUTURILE TARI
ARTIZNALE-TRADIȚII, OBICEIURI ȘI INFLUENȚE**

11.30-12.30

Complexul Turistic CUIB

Link-ul de conexiune online/The connection link:

<https://bit.ly/3Mm4GgK>

Moderator/Moderator

Dr. Olga Tabunșcic

Nicolae LUCA, Nicolae MINCIUNĂ. CULTURA ENOGASTRONOMICĂ ÎN LUNCA PRUTULUI DE JOS, Universitatea Tehnică a Moldovei

Nina BOTNARAȘ, Coralia BABCENCO. BABA NEAGRĂ - CONEXIUNI CHIMICE, TEHNOLOGICE ȘI CULTURALE, Colegiul de Comerț al ASEM

Dr. Natalia SUHODOL. PARTICULARITĂȚI TEHNOLOGICE ALE PÂINII TRADIȚIONALE Universitatea Tehnică a Moldovei

Cătălina NEGOIȚĂ. TRADIȚII ȘI TEHNOLOGII A PÂINII CU MAIA CU ADAOS DE SEMINTE DE CANNABIS SATIVA L. Universitatea Tehnică a Moldovei

Iuvelina MADAN, Cătălina NEGOIȚĂ. TRADIȚII ȘI TENHONOGII A PRODUSELOR CULINARE DIN SEMINȚE DE CÂNEPĂ (CANNABIS SATIVA L.) AI REPUBLICII MOLDOVA, Universitatea Tehnică a Moldovei

Adelina SURDU, Mihaela ZAHARIA. ANALIZA MACRONUTRIENȚILOR ÎN UNELE BUCATE TRADIȚIONALE MOLDOVENEȘTI, Universitatea Tehnică a Moldovei

Rodica, PANAGUȚĂ, Nadejda SCOBIOALA, Margareta CEBOTARI. TRADIȚII GASTRONOMICE GETO – DACICE, Colegiul de Comerț al ASEM

SECȚIUNEA II/SECȚION II:
TEXTILE ȘI COSTUMUL TRADIȚIONAL

13.00-14.00

Complexul Turistic CUIB

Link-ul de conexiune online/The connection link:

<https://bit.ly/3Mm4GgK>

Moderator/Moderator

Dr. Viorica Cazac

Dr. Mariana MIRON, Viorel MIRON. CERCETAREA TEXTILELOR TRADIȚIONALE ȘI VALORIFICAREA ACESTORA ÎN CALITATE DE POTENȚIAL TURISTIC IMPORTANT. CAZUL SATELOR BULGĂREȘTI DIN REPUBLICA MOLDOVA, Asociația de Dezvoltare a Turismului în Moldova

Sofia HRYTSAI, Olena SLITYUK , Fashion Photography as a Tool for Preserving Cultural Heritage and Cultural Exchange: Opportunities and Challenges, Kyiv National University of Technologies and Desig, Ukraina

Aliona RARU, A., Dr. hab. Daniela FĂRĂMĂ. COLORANȚI BIO PENTRU TEXTILE. Universitatea Tehnică Gh. Asachi Iași, România

Dr. Svetlana CANGAȘ, Elena BURDUJA-FLOREA. Cămașa de mire din Leova. Universitatea Tehnică a Moldovei

Elena FLOREA-BURDUJA, dr. Svetlana CANGAȘ. UTILIZAREA ORNAMENTELOR DE BRODERIE TRADIȚIONALĂ ÎN DIVERSIFICAREA COLECȚIILOR DIGITALE, Universitatea Tehnică a Moldovei

Dr. Svetlana CANGAȘ, Elena FLOREA-BURDUJA. ANALIZA METODELELOR DE CROIRE A ÎMBRĂCĂMINTEI PORTULUI POPULAR ROMÂNESC. Universitatea Tehnică a Moldovei

Dr. Viorica CAZAC. TRAISTA ȘI DESAGA ÎN ANSAMBLUL COSTUMULUI TRADIȚIONAL. Universitatea Tehnică a Moldovei

Dr. Viorica CAZAC. CUNUNA-TRADIȚII ȘI SIMBOL. Universitatea Tehnică a Moldovei

Dr. CÎRJA Jana, URSU Elena. ASPECTE PRIVIND TRADIȚIILE DE AMENAJARE A CASEI MARE. Universitatea Tehnică a Moldovei

SECȚIUNEA II/SECȚIUNEA III:
TEXTILE ȘI COSTUMUL TRADIȚIONAL

14.00-17.00

Complexul Turistic CUIB

Link-ul de conexiune online/The connection link:

<https://bit.ly/3Mm4GgK>

Moderator/Moderator

Dr. Olga TABUNȘCIC

Dr. Olga TABUNȘCIC TURISMUL GASTRONOMIC - MIJLOC DE PROMOVARE A OSPITALITĂȚII ȘI TRADIȚIILOR CULINARE DIN REPUBLICA MOLDOVA. Academia de Studii Economice a Moldovei

Svetlana BANARU. VALORIFICAREA POTENȚIALULUI TURISTIC CULTURAL AL SATULUI SOFIA, RAIONUL DROCHIA. Universitatea Tehnică a Moldovei

Dr. Nina MIJA, Dr. Natalia SUHODOL. TIPOLOGIA PENSIUNILOR AGROTURISTICE, CRITERII DE PLANIFICARE ȘI REALIZARE, Universitatea Tehnică a Moldovei

Tataiana Spătaru. VALORILE CULTURALE ÎN PERCEPȚIA POPULAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA. Academia de Studii Economice a Moldovei

MAXIM, V., CIOBANU, V., BUGA, O., POTENȚIALUL TURISTIC RELIGIOS LA NIVELUL UNOR VESTIGII MONASTICE DIN CADRUL REPUBLICII MOLDOVA. Academia de Studii Economice a Moldovei

Nadejda Scobioala, Margareta Cebotari, Rodica Panaguță. VALORIFICAREA PATRIMONIULUI ETNOLOGIC ÎN SECOLUL XXI, Colegiul de Comerț, Academia de Studii Economice a Moldovei

Olesea ENACHI. REACTUALIZAREA CĂMĂȘII CU ALȚIȚĂ DE CĂTRE MEMBRII COMUNITĂȚII „ȘEZĂTOAREA BASARABIA”. Centrul de Excelență în Construcții

Alexandru NISTIRIUC ROLUL POTENȚIALULUI CULTURAL ÎN ATRAGEREA TURIȘTILOR STRĂINI ÎN REPUBLICA MOLDOVA. Universitatea Tehnică a Moldovei

Alexandru NISTIRIUC, Aurielia LITVIN

TRADIȚIA NAȚIONALĂ, PARTE COMPONENTĂ A TURURILOR DE WEEKEND ÎN OFERTA AGENȚIILOR TURISTICE AUTOHTONE.
Universitatea Tehnică a Moldovei

LITVIN Aurelia, Nistiriuc Alexandru, ALEXANDROVA Irina
ТУРИСТИЧЕСКИЕ МАРШРУТЫ, КАК ШАГ К РАЗВИТИЮ
ТУРИЗМА АТО ГАГАУЗИИ. Технический университет Молдовы

LITVIN Aurelia, CHIRSANOVA Aurica, ALEXANDROVA Irina
КЛЮЧЕВЫЕ ОСОБЕННОСТИ И СПЕЦИФИКА ТУРИЗМА В АТО
ГАГАУЗИИ. Технический университет Молдовы

ATELIERE DE LUCRU

13.00-18.00

Complexul Turistic CUIB

Atelierul 1. Prepararea și prezentarea sârbuștei.

Moderatori: Tatiana Popa director muzeu Casa Părintească, Călărași,
conf. univ., dr. Luca Nicolae,

Atelierul 2. Prepararea și prezentarea mămaligăi cu tochitura.

Moderatori: cadru didactic Babcenco Coralia,
conf. univ., dr. Tabușnic Olga, conf. univ., dr. Luca Nicolae.

Atelierul 3. Bucătăria italiană.

Moderatori: Franco Sanna președintele Asociației Bucătarilor Italieni,
conf. univ., dr. Luca Nicolae.

Atelierul 4. Aplicarea tehnicilor cu acul la realizarea cămașei cu altiță

Moderatori: Buzilă Varvara, conf. univ. dr. Muzeul Național de Etnografie și
Istorie Naturală
Enachi Olesea, Comunitatea Șezătoarea Basarabia

REZUMATELE LUCRĂRILOR

SECȚIUNEA 1: BUCĂTĂRIA TRADIȚIONALĂ, VINURI ȘI BĂUTURILE TARI ARTIZNALE-TRADIȚII, OBICEIURI ȘI INFLUENȚE	
1.	MIRON Viorel, MIRON Marina Diversitatea preparatelor de bază și din aluat în bucătăria locală din Republica Moldova
2.	BARBARO Vincenza, BALDANTONI Giovanni Educația alimentară
3.	LUCA Nicolae, MINCIUNĂ Nicolae Cultura enogastronomică în Lunca Prutului de Jos
4.	LUCA Nicolae Vinificația artizanală: între tradiții și experiment ...
5.	BOTNARAȘ Nina, BABENCO Coralina Baba neagră – conexiuni chimice, tehnologice și culturale
6.	SUHODOL Natalia Particularități tehnologice ale pâinii tradiționale
7.	NEGOIȚA Cătălina Tradiții și tehnologii a pâinii cu maia cu adaos de semințe de Cannabis sativa L.
8.	MADAN Iovelina, NEGOIȚA Cătălina Tradiții și tehnologii a produselor culinare din semințe de cânepă (Cannabis sativa L.) ai Republicii Moldova
9.	SURDU Adelina, ZAHARIA Mihaela Analiza macronutrienților în unele bucate tradiționale moldovenești
10.	PANAGUȚA Rodica, SCOBIOALĂ Nadejda, CEBOTARI Margareta Tradiții gastronomice geto-dacice

SECȚIUNEA 2. TEXTILELE ȘI COSTUMUL TRADIȚIONAL

1.	DAVID Rodica, CUMPĂNAȘU Vasile Traditional Romanian blouse – manifestation space of Romanian folk tradition
2.	MIRON Marina, MIRON Viorel Cercetarea textilelor tradiționale și valorificarea acestora în calitate de potențial turistic important. Cazul satelor bulgărești din Republica Moldova
3.	CANGAȘ Svetlana, FLOREA-BURDUJA Elena Analiza metodelor de croire a îmbrăcăminteii portului popular românesc
4.	CANGAȘ Svetlana, FLOREA-BURDUJA Elena Elemente de ornament și croială a cămășii de mire în tradițiile populare din Republica Moldova
5.	CAZAC Viorica Traista și desaga în ansamblul costumului tradițional
6.	CAZAC Viorica Cununa – tradiții și simbol
7.	RARU Aliona, FĂRĂMĂ Daniela Coloranți bio pentru textile
8.	EȚCU Elena Motive vegetale florale în costumul tradițional românesc
9.	ADASCALIȚA Lucia, Cazac Viorica. Analiza comparativă a elementelor de identitate a prosoapelor de perete
10.	Dr. CÎRJA Jana, URSU Elena. Aspecte privind tradițiile de amenajare a Casei Mare
11.	FLOREA-BURDUJA Elena, Dr. CANGAȘ Svetlana Utilizarea ornamentelor de broderie tradițională în diversificarea colecțiilor digitale
12.	HRYTSAI Sofia, SLITYUK Olena Fashion Photography as a Tool for Preserving Cultural Heritage and Cultural Exchange: Opportunities and Challenges

SECȚIUNEA 3. VALORIFICAREA POTENȚIALULUI TURISTIC CULTURAL ȘI TEHNOLOGIC	
1.	NICULESCU George Conservarea și exploatarea durabilă a patrimoniului cultural european prin educație și realitate extinsă
2.	TABUNȘCIC Olga Turismul gastronomic – mijloc de promovare a ospitalității și tradițiilor culinare din Republica Moldova
3.	MIJA Nina, SUHODOL Natalia Tipologia pensiunilor agroturistice, criteriile de planificare și realizare
4.	SPĂTARU Tatiana Valorile culturale în percepția populației Republicii Moldova
5.	BANARU Svetlana Valorificarea potențialului turistic cultural al satului Sofia, raionul Drochia
6.	MAXIM Vasile, CIOBANU Valentin, BUGA Oleg Potențialul turistic religios la nivelul unor vestigii monastice din cadrul Republicii Moldova
7.	SCOBIOALĂ Nadejda, CEBOTARI Margareta, PANAGUȚA Rodica Valorificarea patrimoniului etnologic în secolul XXI
8.	CEBOTARI Margareta, PANAGUȚA Rodica, SCOBIOALĂ Nadejda Promovarea, valorificarea tezaurului național – expresie a dăinuirii noastre
9.	Enachi Olesea. Reactualizarea cămășii cu altiță de către membrii comunității „Sezătoarea Basarabia”
10.	NISTIRIUC Alexandru Rolul potențialului cultural în atragerea turiștilor străini în Republica Moldova
11.	NISTIRIUC Alexandru, LITVIN Aurielia Tradiția națională, parte componentă a tururilor de weekend în oferta agențiilor turistice autohtone

12.	LITVIN Aurelia, Nistiriuc Alexandru, ALEXANDROVA Irina Туристические маршруты, как шаг к развитию туризма АТО ГАГАУЗИИ
13.	LITVIN Aurelia, CHIRSANOVA Aurica, ALEXANDROVA Irina Ключевые особенности и специфика туризма в АТО ГАГАУЗИИ

DIVERSITATEA PREPARATELOR DE BAZĂ ȘI DIN ALUAT ÎN BUCĂTĂRIA LOCALĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA

MIRON Viorel¹, Miron Marina²

^{1,2} Asociația de Dezvoltare a Turismului în Moldova, mun. Chișinău, or.
Vatra, Republica Moldova

Rezumat: În articolul de față, autorii, ca urmare a unor cercetări mai largi, realizate de-a lungul ultimilor ani, vin cu explicații ce se referă la tipurile de bucate tradiționale formate în dependență de materiile prime folosite în alimentație și evoluția în timp a acestora, și folosirea unor tehnici de preparare a bucatelor. În al doilea rând, este prezentată o listă suficient de mare de preparate cu denumiri păstrate în timp specifice poporului moldav, ancorate în istoria etnică a poporului, menționate în anumite surse literare sau istorice sau descoperite în timpul ultimilor cercetări de teren, ce fixează preferințele pentru anumite combinații de bucate în perioade clare de timp. Descrierile sunt ordonate prin gruparea bucatelor pe diverse categorii, formate de-a lungul timpului și aplicate acum la nivel internațional. La finalul articolului, accentul este pus pe abordarea pragmatică a acestui potențial vast numit patrimoniul gastronomic și sunt propuse unele modalități practice de valorificare a acestuia în scopuri turistice, fapt care confirmă necesitatea continuării cercetării subiectului bucătăriei locale și preparatelor locale.

Cuvinte cheie: *identitate gastronomică, bucătărie locală, preparate locale, turism gastronomic, destinație turistică, evenimente gastronomice.*

Abstract: In this article, the authors, following wider research carried out over the last years, come up with explanations that refer to the types of traditional dishes formed depending on the raw materials used in food and their evolution over time, and the use of some cooking techniques. Secondly, a sufficiently large list of dishes with names preserved over time specific to the Moldavian people, anchored in the ethnic history of the people, mentioned in certain literary or historical sources or discovered during the latest field research, is presented, which sets the preferences for certain food combinations in clear time periods. The descriptions are ordered by grouping the dishes into various categories, formed over time and now applied to the international novel. At the end of the article, the emphasis is placed on the pragmatic approach of this vast potential called gastronomic heritage and some practical ways of capitalizing it for tourism purposes are proposed, a fact that confirms the need to continue researching the subject of local cuisine and local dishes.

EDUCAȚIA ALIMENTARĂ

BARBARO Vincenza¹, BALDANTONI Giovanni²

^{1,2}Associazione Cuochi Italiani - ROMÂNIA

Rezumat: Educația alimentară a unui popor derivă din tradițiile acestuia, dar și din sursele din care ale loc. În era digitală și extrem de accelerată, cu incluziuni și mixiuni de bucătării educația alimentară este foarte importantă pentru calitatea vieții pe termen lung.

Inițierea consumatorilor cu informații fundamentale referitoare la o ținută alimentară sănătoasă trebuie să facă parte din programul școlar al copiilor continuând pe tot parcursul studiilor. Bunele practici cu referința la o alimentație sănătoasă sesizate, percepute, probate prin exemple concrete au șanse mai mari să fie preluate și implementate, decât abordările la nivel teoretic.

Cuvinte cheie: educație alimentară, piramida alimentară, farfurie echilibrată.

CULTURA ENOGASTRONOMICĂ ÎN LUNCA PRUTULUI DE JOS

LUCA Nicolae¹, MINCIUNĂ Nicolae²

¹doctor în științe economice, conferențiar universitar,
Universitatea Tehnică a Moldovei, or. Chișinău, Republica Moldova
²masterand OEPV 211M, UTM, or. Chișinău, Republica Moldova

Rezumat: Cultura enogastronomică poate fi diferită – în funcție de regiunea geografică și de tradițiile locale, dar scopul ei este același în toate cazurile: de a promova și de a valorifica patrimoniul culinar și vinicol, de a încuraja cunoașterea și aprecierea acestor elemente și de a oferi o experiență completă pentru toți cei care sunt pasionați de mâncare și vin.

Regiunea de Sud a Republicii Moldova este renumită pentru producția de vinuri de calitate, iar enoturismul a devenit o atracție turistică populară în zonă. Enoturismul se concentrează pe descoperirea regiunii viticole, pe istoria sa, cultura, tradițiile, dar și pe elementele care fac vinurile din zona respectivă unice și valoroase.

Articolul dat vine și cu unele exemple concrete de bucate specifice din Lunca Prutului de Jos, promovând tehnologiile tradiționale de preparare a lor.

Cuvinte-cheie: tehnologii artisanale, enogastronomie, Lunca Prutului de Jos, bucate tradiționale.

VINIFICAȚIA ARTIZANALĂ: ÎNTRE TRADIȚII ȘI EXPERIMENT...

LUCA Nicolae

doctor în științe economice, conferențiar universitar,
Universitatea Tehnică a Moldovei, or. Chișinău, Republica Moldova

Abstract. Potențialul soiului de viță-de-vie Delaware de a produce vinuri de calitate, împreună cu adaptabilitatea la diferite condiții de sol și climă, face să fie o alegere bună pentru viticultorii din Republica Moldova care doresc să producă vinuri artisanale.

Cultivarea necesită atenție și îngrijire pentru a se asigura o productivitate ridicată și struguri de calitate superioară.

Specificul producției vinului din soiul de viță-de-vie Delaware este reprezentat de utilizarea strugurilor maturați la momentul optim, fermentarea mustului, maturarea în butoaie din lemn, clarificarea ulterioară. Vinul produs are un gust dulce și aromat.

Vinurile produse din Delaware sunt cunoscute pentru aroma lor intensă și gustul dulce, care le face să fie ideale pentru consumul direct sau pentru a fi folosite în amestecuri pentru a îmbunătăți calitatea altor vinuri, fiind înalt apreciate de către consumatori.

Desfășurând cercetările în zona Centru a Republicii Moldova, au fost realizate activități de durată în teren și un veritabil experiment. A fost produs, firesc etapizat, vinul artisanal Dolivar, în condițiile unei gospodării, în r-nul Călărași.

Cuvinte-cheie: tehnologii tradiționale, terroir, soiul Delaware, vin artisanal, de viță-de-vie.

”BABA NEAGRĂ - CONEXIUNI CHIMICE, TEHNOLOGICE ȘI CULTURALE”

BOTNARAȘ Nina¹, BABENCO Coralia²

^{1,2} Colegiul Național de Comerț al ASEM, mun. Chișinău, Republica Moldova

Abstract: It is known that food itself reflects the identity and culture of a region; becoming an important component of local heritage. Baba Neagra is an iconic Republic of Moldova, which has been passed down from generation to generation to Moldovan housewives, but forgotten by many, especially restaurants. In this sense, the aim of the current study is to emphasize some technological and cultural aspects attached to Baba Neagra in Republic of Moldova. The paper presents the full preparation of the Baba Neagra as it is traditionally carried out in north of Moldova and lists the main ingredients. We note that the importance of discovering, preserving and passing on to the next generations of authentic Baba Neagră recipes derives from the interest in promoting authentic dishes. For different periods in the religious calendar, the inventive housewives identified solutions: there was the Baba Neagră for lent and Baba Neagră for celebration. The us, considering the religious customs (as a landmark), but also through their native skill, various recipes were created valid for any period of the religious calendar year. In this context, the preparation of Baba Neagră is a brand of national cultural and gastronomic identity.

Keywords: *baba neagra, culture, republic of moldova, dishes, recipes, sodium hidrogen carbonat, holidays, traditions.*

PARTICULARITĂȚI TEHNOLOGICE ALE PĂINII TRADIȚIONALE

SUHODOL Natalia

Departamentul Alimentație și Nutriție, Facultatea Tehnologia Alimentelor,
Universitatea Tehnică a Moldovei, orașul Chișinău, Republica Moldova

Rezumat: Pâinea rămâne a fi un simbol esențial în toate structurile culturii tradiționale, având diferite forme care îl însoțeste pe om de-a lungul vieții, în momentele de bucurie, dar și la necaz. În lucrarea data ne propunem să ne referim la unele aspecte tehnologice de obținere a pâinii tradiționale și în particular la practicile de preparare a maielei și păstrare a starterului. Sunt întâlnite mai multe metode de obținere a maielelor. Începând cu maiaua obținută din floră spontană, care necesită timp îndelungat pentru a obține un produs de panificație, se regăsește și metoda separării și uscării unei cantități de aluat drept starter ulterior. Moldovenii au utilizat fermenții obținuți în urma procesului de vinificație. Astfel întâlnim botcala care se face din spuma de vin și din drojdiile de vin, acestea variind în funcție de culoarea soiului de struguri utilizați în vinificație, de perioada de fermentare, de unele componente și tehnologii combinate pentru intensificarea procesului de fermentare. Astfel, materiile prime utilizate, precum și diversitatea fermenților din maielele de altădată atestă influențe asupra procesului tehnologic de panificație, compoziției finale, aromei pâinii tradiționale dar și duratei de păstrare.

Cuvinte cheie: *pâine, tradiții, tehnologie, maia, starter, botcală.*

TRADIȚII ȘI TEHNOLOGII A PÂINII CU MAIA CU ADAOS DE SEMINTE DE CANNABIS SATIVA L.

NEGOIȚA Cătălina

¹Departamentul Alimentație și Nutriție, Facultatea Tehnologia Alimentelor,
Universitatea Tehnică a Moldovei, orașul Chișinău, Republica Moldova

Rezumat: Practica producerii pâinii cu aluat este una străveche care implică dezvoltarea, întreținerea și utilizarea unei culturi de pornire diverse și complexe. Cultura starterului de aluat (maia) este sub diferite forme (lichidă și solidă) și este folosită nu doar în fabricarea pâinii, dar și a mai multor tipuri de produse de panificație și cofetărie, atât la scară artizanală, cât și comercială, în întreaga lume. Deși există cercetări științifice ample legate de aluat, nu există o abordare standardizată a utilizării maiei în aluat în știință sau în industria pâinii; și există puține recomandări cu privire la direcțiile viitoare pentru cercetarea în aluat, inclusiv selecționarea tipului de faină sau chiar și îmbogățirea acestuia cu produse adăugătoare bogate în proteine (semințe de in, cânepă etc.). O deosebită importanță asupra valorii nutriționale o au diferite adaosuri, cum ar fi semințele de cânepă (*Cannabis sativa L.*). Abordarea noastră evidențiază ceea ce se știe în prezent despre ecosistemul microbian al pâinii (inclusiv succesiunea microbiană în cadrul culturii inițiale), metodele de menținere a aluatului pe calea producției de pâine și factorii care influențează calitățile senzoriale ale produsului final copt. Prezentăm noi ipoteze pentru gestionarea cu succes a inițiatorilor de aluat și propunem direcții viitoare pentru cercetarea și aplicarea aluatului în comunitatea de panificație.

Cuvinte cheie: maia, aluat, *Cannabis sativa L.*, produse de panificație, tradiție.

TRADIȚII ȘI TENHONOII A PRODUSELOR CULINARE DIN SEMINȚE DE CÂNEPĂ (CANNABIS SATIVA L.) AI RĂPUBLICII MOLDOVA

MADAN Iuvelina¹, NEGOIȚA Cătălina²

^{1,2} Departamentul Alimentație și Nutriție, Facultatea Tehnologia Alimentelor,
Universitatea Tehnică din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Rezumat: Bucătăria moldovenească reprezintă o comoară pentru neamul moldovenesc. Moldova este caracterizată cu un popor harnic, cu obiceiuri și tradiții străvechi. O activitate importantă și o sursă de existență pentru țăranul de apoi era agricultura, țăranii cultivau porumb, grâu și alte cereale. Pe lângă toate acestea se cultiva și cânepă industrială (*Cannabis sativa L.*). Semințe de cânepă se utilizau în diferite produse culinare, precum se obțineau și uleiul prețios. Tradiții din cultură culinară a moldovenilor include și preparate speciale de sărbători din semințe de cânepă, cum ar fi preparate de Crăciun, exemplu fiind un desert, care poate fi găsit sub mai multe denumiri: Scutecele Domnului, Turtă cu Julfă, etc. Scutecele Domnului este un desert la baza căruia stă lăptișorul din semințe de cânepă (*Cannabis sativa L.*). Pentru prepararea acestui acestuia semințele de cânepă (*Cannabis sativa L.*) trebuiau să fie bine alese, uscate, după care se prăjeau, se pisau și se puneau la foc cu o cantitate de apă, după care erau date prin sită și se asambla desertul.

Cuvinte cheie: *Semințe de cânepă, Cannabis sativa L., Scutecele Domnului, turte, tradiții culinare*

ANALIZA MACRONUTRIENȚILOR ÎN UNELE BUCATE TRADIȚIONALE MOLDOVENEȘTI

SURDU Adelina¹, ZAHARIA Mihaela²

^{1,2} Departamentul Alimentație și Nutriție, Facultatea Tehnologia Alimentelor,
Universitatea Tehnică a Moldovei, Orașul Chișinău, Republica Moldova

Rezumat: Bucătăria moldovenească și rețetele vechi tradiționale experimentează o popularitate din ce în ce mai mare. „Abordarea integrată” este cheia cercetării alimentare moderne și a provocării inovatoare pentru analizarea și modelarea sistemelor agroalimentare în totalitatea lor. Pentru perioada de post consumul tradițional este limitat în produse de origine animale, raportul nutrițional al căruia reprezintă un interes aparte. Această lucrare își propune să evalueze principalii nutrienți, contribuția lor la valorile de referință dietetice ale populației pentru unele bucate tradiționale de post propuse pe parcursul unei zile. Rezultatele au arătat că conținutul de nutrienți și valoarea energetică au variat considerabil datorită varietății și naturii ingredientelor din felurile de mâncare analizate și, astfel, au definit diferite aporturi zilnice de nutrienți și asocierea lor cu efectele asupra sănătății.

Cuvinte cheie: *periodă de post, nutrienți, raport nutrițional, ghid alimentar, recomandări.*

TRADIȚII GASTRONOMICE GETO - DACICE

PANAGUȚA Rodica¹, SCOBIOALĂ Nadejda²,
CEBOTARI Margareta³

^{1,2,3}Colegiul Național de Comerț al ASEM, Chisinau, Republica Moldova

Abstract: The Geto-Dacians broke away from the mass of Thracian tribes, starting to outline a distinct civilization profile around the beginning of the 1st millennium BC. e.n. reaching a high level of development both materially and spiritually. The information provided by the ancient authors and the archaeological remains are truthful sources that form the basis of the reconstruction of the historical past. The Geto-Dacian interferences with ancient civilizations such as Greek, Roman and the barbarian world gave added value to our ancestors. The food of the ghetto-Dacians combines culinary traditions specific to the Carpatho-Danubian-Pontic area as well as elements borrowed from the civilizations with which they interacted and which diversified the diet and preparation method of our ancestors.

Key words: *ghetto - Dacian, winemaking, Carpatho-Danubian - Dniester area, cultural interference.*

TRADITIONAL ROMANIAN BLOUSE - MANIFESTATION SPACE OF ROMANIAN FOLK TRADITIONS

DAVID Rodica¹, CUMPĂNAȘU Vasile²

^{1,2}Constantin Brâncuși University of Târgu Jiu, România

Abstract: The Romanian blouse, also known as “ia”, is a traditional Romanian clothing that has become a symbol of Romanian cultural identity. The Romanian blouse is often seen as a symbol of cultural resistance to globalization. The Romanian blouse has a rich history dating back several centuries. It has become a symbol of Romanian culture and national identity. However, the growing popularity of the Romanian blouse has also raised concerns about cultural appropriation. Cultural appropriation occurs when a cultural element of a marginalized community is adopted by another community without recognizing its origin. In the case of the Romanian blouse, some people have expressed concern that the Romanian blouse has become a global fashion trend without Romanians receiving the appropriate credit. In response to these concerns, some organizations have worked to raise public awareness of the history and meaning of the Romanian blouse. Ultimately, the Romanian blouse is a complex symbol that embodies both Romania’s history and identity. In the context of globalization, the popularity of the Romanian blouse raises important questions about cultural appropriation and the importance of recognition of cultural origin. Indeed, cultural appropriation is a complex and controversial subject that raises important questions about respect for and recognition of minority cultures. In the case of the Romanian blouse, the growing popularity of this piece of clothing can be seen as a tribute to Romanian culture, but it can also be seen as an exploitation of this culture regardless of its origin and history.

Key words: *identity, origin, global fashion, clothing, Romanian blouse*

CERCETAREA TEXTILELOR TRADIȚIONALE ȘI VALORIFICAREA ACESTORA ÎN CALITATE DE POTENȚIAL TURISTIC IMPORTANT. CAZUL SATELOR BULGĂREȘTI DIN REPUBLICA MOLDOVA

MIRON Marina¹, MIRON Viorel²

^{1,2} Asociația de Dezvoltare a Turismului în Moldova, mun. Chișinău, or.
Vatra, Republica Moldova

Rezumat: Autorii articolului de față vin cu analiza experiențelor de documentare a procesului de confecționare a textilelor în condiții casnice în Republica Moldova, inclusiv la bulgarii din sudul țării. Totodată, aici sunt creionate unele metode și procedee de cercetare, care sunt cele mai potrivite pentru acest tip de studiu. Referindu-se la instrumentele de cercetare, autorii își focusează atenția asupra cercetării de teren, aducând mai multe exemple de tehnici folosite pentru realizarea calitativă a acestora. Se prezintă și un studiu de caz, care ilustrează, în baza exemplului din s. Stoianovca, r-nul Cantemir (localitate populată predominant de bulgari) modul prin care pot fi atrase finanțări pentru cercetări științifice a patrimoniului de textile tradiționale ale grupurilor etnice din Republica Moldova. În final, sunt expuse unele modele deja existente de valorificare a textilelor tradiționale în calitate de potențial turistic cultural și tehnologic. Covoarele și alte elemente textile din interiorul casei tradiționale au devenit motiv pentru târguri, festivaluri sau expoziții de importanță locală, regională sau locală. Aceste elemente servesc drept axe conceptuale pentru crearea unor pensiuni, structuri de alimentație atât în mediul rural, cât și în cele mai selecte locații din centrul capitalei. Sporirea interesului pentru acest element al culturii din ultimii ani a provocat apariția mai multor centre sau ateliere în care meșterii restabilesc arta alesului covoarelor. Materialele colectate de cercetători și prezentate sub diverse forme științifice pot servi drept cazuri particulare în cadrul cursurilor universitare de la facultățile specializate.

Cuvinte cheie: *patrimoniu mobil, cercetare etnografică, covoare tradiționale, covoare bulgărești, tehnici de confecționare, valorificare turistică.*

Abstract. The authors of this article present their experiences regarding the documentation of the textile manufacturing process in domestic conditions in the Republic of Moldova, including the Bulgarians in the south of the country. At the same time, those research methods and procedures, which are the most suitable for this type of study, are drawn up here. Referring to research

tools, the authors focus their attention on field research, bringing several examples of techniques used for their qualitative realization. A case study is also presented, which illustrates on the example of the village of Stoianovca, Cantemir district (locality predominantly populated by Bulgarians) the way in which funding can be attracted for scientific research of the heritage of traditional textiles of the ethnic groups of the Republic of Moldova. At the end, some already existing models of valorizing traditional textiles as cultural and technological tourism potential are exposed. Carpets and other textile elements in the interior of the traditional house became the subject of fairs, festivals or exhibitions of local, regional or local importance. These elements serve as conceptual axes for the creation of guesthouses, catering structures both in the rural environment and in the most select locations in the center of the capital. Increasing interest in this element of culture in recent years has caused the emergence of several centers or workshops where artisans restore the art of carpet weaving. Materials collected by researchers and presented in various scientific forms can serve as special cases in university courses at specialized faculties.

Keywords: mobile heritage, ethnographic research, traditional carpets, Bulgarian carpets, manufacturing techniques, tourism exploitation.

ANALIZA METODELELOR DE CROIRE A ÎMBRĂCĂMINTEI PORTULUI POPULAR ROMÂNESC

CANGAȘ Svetlana¹, FLOREA-BURDUJA Elena²

¹Departamentul Design și Tehnologii de Produs, ²Departamentul Design și Tehnologii în Textile, Facultatea de Design, Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, R. Moldova

Rezumat: Valorificarea tezaurului de artă populară este una din problemele primordiale și importante atunci când epoca industrializării și digitalizării au lăsat prea puține mostre ale acestuia. Tendințele către economia verde, renașterea costumului popular și nu în ultim rând digitalizarea sunt mecanismele și acele hotare care ne permit obținerea unor rezultate relevante și actuale astăzi pentru un produs sustenabil. Costumul popular românesc ne oferă o varietate considerabilă a formei îmbrăcăminte. Studiul și redescoperirea tehnologiilor de fabricare a textilelor, studiul modelelor de croi care sunt destul de variate, diferențiind de la o zonă etnică la alta, studiul componentelor costumului popular destinat purtării în diferite anotimpuri sau perioade ale anului, studiul compunerii și simbolismului grafic oferit de elementele de garnisire ale produselor de port popular sunt principalele direcții care ne asigură nu numai păstrarea patrimoniului, dar și redescoperirea noilor trasee de dezvoltare ale designului. Analiza formei cămășii, cioarecilor, izmenelor pentru bărbați și cămășii pentru femei realizat prin utilizarea modelării digitale 3d, după metodele de croire și asamblare oferite de studiile în etnografie, realizate în secolul trecut, pentru costumul românesc, au permis evidențierea particularităților de poziționare a îmbrăcăminteii părții superioare și inferioare ale corpului. Analiza componentelor costumului popular românesc pe multiplele zone etnice și în special Țara Oltului, Ținutul Pădurenilor și Bran, alese aleatoriu, au permis identificarea proporțiilor și lungimii părților îmbrăcăminteii purtate la sf. sec. al XIX-lea și înc. sec. al XX-lea, concluzii, utilizate ulterior pentru compararea rezultatelor oferite de modelarea digitală 3d a formei cu introducerea modificărilor necesare în schemele de croire pentru o poziționare mai reușită a îmbrăcăminteii. Lucrarea prezintă rezultatele studiului în cadrul Programului de Stat 20.8009.0807.17 Educație pentru revitalizarea patrimoniului cultural național prin tehnologiile tradiționale de prelucrare utilizate în Republica Moldova, în contextul multiculturalității, diversității și integrării europene.

Cuvinte cheie: cămașă, cioareci, izmene, guler, poale, pavă, pumnari.

ELEMENTE DE ORNAMENT ȘI CROIALĂ A CĂMĂȘII DE MIRE ÎN TRADIȚIILE POPULARE DIN REPUBLICA MOLDOVA

CANGAȘ Svetlana¹, FLOREA-BURDUJA Elena²

^{1,2}Departamentul Design și Tehnologii în Textile, Facultatea de Design,
Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

Rezumat: Tradițiile de dezvoltare ale societății se ramifică și impun ale sale cerințe în evoluția diverselor domenii cum ar fi: artă, meșteșugărit, diplomație, economie, inginerie, etc. adaptând și direcționând diverse păături sociale în aceeași albie al traseului cultural. Costumul popular, la rândul său, sa dezvoltat încadrând în sine toate evenimentele și tradițiile unei familii cum ar fi: căsătorie, botez, înmormântare. Căsătoria era primul pas în viața cotidiană, de aceea se sărbătorea respectând bogatele obiceiuri care aveau menirea de a spori prosperitatea, buna înțelegere, respectul celor din jur, ș.a. Costumul de căsătorie se împodobește cu elemente de broderie, dantelă, accesorii care aveau să fie călăuză pe întreaga viață pentru ambii căsătoriți, femeie și bărbat. Symbolismul apotropaic al broderiei cu elemente grafice fitomorfe pe cămașa de mire ne conduce către mesajul prosperității, fertilității și vivacității. Croiala cămășii de mire restabilă după prototipul din muzeul de Istorie și Etnografie din or. Leova respectă principiul modular al formei patrulare al reperelor, tradițional portului popular moldovenesc și cămășii de tip poncho. Cămașa populară românească este preponderent cu mânecile extralungi, în portul popular al republicii lungimea mânecii în produsele din perioada interbelică de obicei este de până la punctele stilo-radiale sau încheietura mâinii, atât la femei cât și la bărbați. Volumul cămășilor este moderat oferind un drapaj ușor cu linii verticale al cutelor.

Lucrarea prezintă rezultatele studiului în cadrul Programului de Stat 20.8009.0807.17 Educație pentru revitalizarea patrimoniului cultural național prin tehnologiile tradiționale de prelucrare utilizate în Republica Moldova, în contextul multiculturalității, diversității și integrării europene.

Cuvinte cheie: apotropaic, cult, simbol, familie, ornament, obiceiuri.

TRAISTA ȘI DESAGA ÎN ANSAMBLUL COSTUMULUI TRADIȚIONAL

CAZAC Viorica

Departamentul Design Industrial și de Produs, Facultatea de Design,
Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

Rezumat: Piesele componente ce definesc imaginea costumului tradițional sunt traistele și desagele. Acestea au atât rol funcțional-utilitar cât și informațional-estetic. Destinația lor, dar și capacitatea de utilizare face deosebirea lor ca trăistuțe, traiste și desagi.

Variația acestui grup de piese era determinată de criteriul dimensional, cromatic, ornamental, al materiei prime din care erau utilizate. Din aspectul materialelor din care erau realizate, traistele și desagi puteau fi realizate din cânepă, lână, lână (de finețe mai mare).

Produsele dimensional mari erau realizate din textile de o rezistență mai mare din fire groase din lână, iar cele pentru traistuțe spre exemplu se realizau din lână de o finețe mai mare.

Diferită era și modul purtării traistelor și desagilor. Astfel, traistuțele și traistele se purtau peste umăr sau „arcește”, în diagonală de către bărbați. Desagile se purtau bilateral doar peste umăr sau peste șa.

Fiecare dintre aceste piese se utilizau în anumite contexte fie în fiecare zi la trebi, la sărbători, la târguri sau în câmp.

Lucrarea prezintă rezultatele studiului în cadrul Programului de Stat 20.8009.0807.17 Educație pentru revitalizarea patrimoniului cultural național prin tehnologiile tradiționale de prelucrare utilizate în Republica Moldova, în contextul multiculturalității, diversității și integrării europene.

Cuvinte cheie: traiste, desagi, traistuțe, cânepă, lână.

CUNUNA – TRADIȚII ȘI SIMBOL

CAZAC Viorica

Departamentul Design Industrial și de Produs, Facultatea de Design,
Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

Rezumat: Una din podoabele de cap cu multiple semnificații este *cununa*. Ea poartă atât conotații estetice, cât și simbolice, apotropaice, magice, fiind implicată frecvent în diverse tradiții la diferite etape ale vieții omului. Cununa este un atribut al tinereții. Implicată în tradițiile legate de etapa căsătoriei, ea are funcția simbolică de simbol solar și celest, semnificând o anumită demnitate de ordin social sau spiritual de proveniență divină; ca orice cerc magic, ea are funcție apotropaică, dar și una de unificare. În simbolica nunții, ea reprezintă principiul feminin, este marcă a stadiului feciorelnic al miresei. Cununa împletită din flori este simbolul fetei de măritat. Primirea unei coroane de flori de către un flăcău de la o fată este semnul acceptării căsătoriei.

Cununa se regăsește în multe dintre tradiții legate de momentele marcante conforme calendarului religios românesc. Regăsim implicată cununa în tradițiile sărbătoririi Sfântului Lazăr în sâmbătă Floriilor la sudul țării cum ar fi în s. Slobozia Mare, Manta, Cișlița Prut, r-nul Cahul și altele. Fetele împletesc cununi din flori de câmp pe care le poartă pe cap mergând pe la casele gospodarilor colindă.

Tot în Sâmbăta Floriilor fetele tinere confecționau cunune din ramuri de salcie care se pun pe lacul Beleu sau pe Prut, la gîrlă urmărindu-se cununa cărei posesoare ajunge prima pentru a aface cinste întregii echipe.

Cununele din spice din grâu sunt implicate în sărbătorirea Sânzânelor/Drăgaicei. Ritualul implicării cununii de spice semnifică începutul recoltării grânelor.

În palmaresul tradițiilor noastre se regăsește obiceiul numit Cununa, care ne desemnează trecerea spiritului grâului din ciclul vieții (plantă) în ciclul morții (sămânța). Drumul spre nemurire al spiritului grâului intersectează trei adăposturi (lumi) succesive: pre existența, de la sămânța semănată la sămânța încolțită.

Lucrarea prezintă rezultatele studiului în cadrul Programului de Stat 20.8009.0807.17 Educație pentru revitalizarea patrimoniului cultural național prin tehnologiile tradiționale de prelucrare utilizate în Republica Moldova, în contextul multiculturalității, diversității și integrării europene.

Cuvinte cheie: *cununa, tradiții, simboluri, tradiții, flori, spice.*

COLORANȚI BIO PENTRU TEXTILE

RARU Aliona¹, Farîma Daniela²

¹Departamentul Design și Tehnologii în Textile, Facultatea de Design,
Universitatea Tehnică din Moldova, Chișinău, Moldova

²Facultatea Design Industrial și Managementul Afacerilor, Universitatea
Tehnică „Gheorghe Asachi”, Iași, România

Rezumat: Industria textilă este una din cele mai poluante industrii din lume, are un impact negativ asupra mediului prin consumul mare de energie și apă, contaminare, emisii de carbon.

Tehnologiile ecologice textile constituie o direcție prioritară de cercetare în domeniu. Cu scopul diminuării impactului negativ al industriei textile asupra mediului, cercetătorii sunt în căutarea unor soluții sustenabile pentru toate etapele de fabricare, finisare a textilelor și produselor de îmbrăcăminte. Pentru colorarea textilelor, în prezent, se utilizează coloranții sintetici, aceștia fiind toxici pentru natură, dar și pentru putători. O alternativă bio pentru colorarea textilelor este colorarea cu coloranți naturali. Lucrarea prezintă aspecte teoretice și aplicative despre coloranții bio utilizați pentru colorarea textilelor. Partea experimentală cuprinde descrierea etapelor de colorare a diferitor tipuri de materiale și fibre textile cu coloranți ce nu sunt utilizați de obicei în acest scop, dar după cum s-a dovedit posedă proprietăți tinctoriale bune. Ca direcții ulterioare de cercetare se propune continuarea experimentărilor cu alți coloranți oferiți de natură.

Cuvinte cheie: *plante tinctoriale, coloranți naturali, mordanți, modificare culoare.*

MOTIVELE VEGETALE FLORALE IN COSTUMUL TRADITIONAL ROMÂNESC

EȚCU Elena

Director SRL „Tradiții NOI” SC, Chișinău, Republica Moldova

Rezumat: Prin unicitatea motivelor brodate și combinarea acestora, costumul tradițional românesc reprezintă o sursă nesecată de inspirație. Acesta vine ca o moștenire culturală ce prezintă un simbolism ascuns prin multitudinea motivelor ornamentale. Motivele variază foarte mult de la flori, frunze, fructe la păsări, animale, figuri abstracte, elemente cosmice. Simbolurile florare și vegetale utilizate în broderiile tradiționale, apar ca element de cult în viața strămoșilor noștri, aducătoare de noroc. Motivele vegetale florale au fost întotdeauna utilizate la cele mai importante evenimente ale vieții unui om (naștere, căsătorie, moarte). Inspirându-se din natură, compoziții vii, trecute prin prisma ochiului pictorului creator, au devenit frumos stilizate și aranjate în diverse locuri ale hainelor, picturilor murale, arhitectură, vitralii. Lucrarea prezintă o analiză a motivelor vegetale florale utilizate în costumul autentic. De asemenea sunt prezentate modurile de utilizare a ornamentelor florare și vegetale în creațiile contemporane, indicând tehnicile ce elaborare a acestor ornamente.

Cuvinte cheie: motive florale, tradiție, sursă de inspirație, simbol, familie, ornament, obiceiuri.

ANALIZA COMPARATIVĂ A ELEMENTELOR DE IDENTITATE A PROSOAPELOR DE PERETE

ADASCALIȚA Lucia¹, CAZAC Viorica²

^{1,2}Departamentul Design Industrial și de Produs, Facultatea de Design,
Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

Rezumat: Prezenta lucrare urmărește, prin intermediul metodei de analiză comparativă a prosoapelor din Basarabia și Cernăuți (Ucraina) să releve aspecte referitoare la: diversitatea formelor de reprezentare, decorul utilizat, tehnicile de obținere, ornamentele, cromatică, caracteristicile dimensionale, tipul materiei prime, zona ornamentată, direcția de dispunere a motivelor, caracterul decorului și a modului de finisare a conturilor exterioare precum și scopul utilizării. Acest obiectiv derivă din contextul multiculturalității din Republica Moldova și influențele reciproce asupra diversificării estetice și tehnologice a pieselor/obiectelor din patrimoniul cultural.

Rezultatele studiului au condus la constatarea similitudinilor anumitor elemente de identitate dar și remarcate particularităților de deosebire cum ar fi: cromatică predominantă a imaginii de ansamblu a decorului prosoapelor, complexitatea decorului, suprafața de acoperire și dispunerea elementelor, caracterul artistic al motivelor ornamentale. În acest sens, amintim predominarea în prosoapele din spațiul basarabean a motivelor geometrice sau a celor reduse la contururi cu caracter geometric. În copozițiile originare din Cernăuți acestea sunt prezentate de module ornamentale fidele realității în structuri plastice complexe

Lucrarea prezintă rezultatele studiului în cadrul Programului de Stat 20.8009.0807.17 Educație pentru revitalizarea patrimoniului cultural național prin tehnologiile tradiționale de prelucrare utilizate în Republica Moldova, în contextul multiculturalității, diversității și integrării europene.

Cuvinte cheie: prosoape, ștergare, textile, motive, cromatică, tehnici de coasere.

ASPECTE PRIVIND TRADIȚIILE DE AMENAJARE A CASEI MARE

CÎRJA Jana, CAZAC Viorica, URSU Elena

Departamentul Design Industrial și de Produs, Facultatea de Design,
Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

Rezumat: În zilele noastre în ascensiunea spre o viață mai confortabilă, mai calitativă mai modernă, adesea se dau uitării tradițiile, obiceiurile, valorile culturale, care au crescut și au contribuit la dezvoltarea și educația generațiilor anterioare. În prezenta lucrare, sunt abordate aspecte ale rădăcinilor și tradițiilor strămoșilor de a avea o casă mare. Sunt descrise elementele decorative și funcționalitatea acestora în Casa Mare, tradițiile și obiceiurile moștenite din generație în generație și transmise cu sfințenie urmașilor. Studiul reflecta o analiză privind stilurile de împodobire în zona centru a Moldovei, produsele textile prezente obligator în casa mare, coloritul și ornamentele, lada de zestre.

Cercetările privind modul de trai și organizarea locuinței tradiționale a poporului din Moldova, ne permite să menționăm, Casa mare era considerată și una din cele mai vorbitoare odăi ale unei case, prin care se poate stabili modul de viață și gustul pentru frumos al fiecărui gospodar ce are amenajată o asemenea zonă. În funcție de cum era amenajată și de bogăția casei se spunea cit de harnici sunt gospodarii, starea lor materială în deosebi a gospodinei casei și cât de iscusită și pricepută este în realizarea diverselor lucrări manuale (țesut, cusut, brodat, împletit și croșetat). Țesăturile decorative din punct de vedere funcțional și estetic constituiau o caracteristică foarte importantă a locuinței. Astfel multe din ele, cum ar fi prosoape, covoare, păretare țoluri etc, erau considerate adevărate podoabe ale casei mari. Aceste se păstrau cu sfințenie în lada de zestre, și erau scoase și prezentate cu multă atenție la marile sărbători ale familiei (botez, nuntă, crăciun).

Astăzi în Moldova construcția caselor au suferit multe modificări, inclusiv unele funcții ale Casei mari au fost preluate de alte odăi (primirea oaspeților, păstrarea produselor, organizarea unor ceremonii mari etc.). În „Casa mare” însă rămân să fie realizate acele ceremonii ce țin de familie, într-un număr tot mai restrâns. În final, ținem să menționăm, că în mediul rural zona de centru încă și astăzi nu există gospodărie, fără „casă mare”, care-i un colț sacru și ritualic al familiei, care este deschis cu multă ospitalitate oamenilor dragi.

Lucrarea prezintă rezultatele studiului în cadrul Programului de Stat 20.8009.0807.17 Educație pentru revitalizarea patrimoniului cultural național prin tehnologiile tradiționale de prelucrare utilizate în Republica Moldova, în contextul multiculturalității, diversității și integrării europene

Cuvinte cheie: Casa Mare, tradiții, obicei, ladă de zestre

UTILIZAREA ORNAMENTELOR DE BRODERIE TRADIȚIONALĂ ÎN DIVERSIFICAREA COLECȚIILOR DIGITALE

FLOREA-BURDUJA Elena¹, CANGAȘ Svetlana²

^{1,2}Departamentul Design și Tehnologii în Textile, Facultatea de Design,
Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

Rezumat: Specificul costumului popular moldovenesc este caracterizat prin păstrarea unui număr mare de elemente străvechi, la care au contribuit izolarea geografică a zonei, dar și existența unui patriotism local dezvoltat, manifestat de oamenii acestor locuri. Elementul principal al costumului popular este cămașa, purtată atât de bărbați, cât și de femei. Din a doua jumătate a secolului al XIX-lea urmează o perioadă de decădere a costumului tradițional moldovenesc. Aceasta s-a manifestat prin înlocuirea stofelor țesute manual cu cele de producție industrială, influența modei orășenești și desigur evenimentele politice din țară. Costumul tradițional moldovenesc este o valoare estetică și socială a culturii naționale, ce este necesar de a fi păstrată și promovată și în rândul tinerilor. Astfel lucrarea vine cu o nouă direcție de utilizare a acestor simboluri străvechi, utilizând tehnologia digitală 3D. Lucrarea prezintă rezultatele studiului teoretic și practic privind ornamentarea îmbrăcămintei digitale, folosind tehnologiile informaționale. Scopul principal este de a prezenta modul de utilizare a diverse softuri în crearea ornamentelor tradiționale de broderie în cruciuliță. De asemenea sunt prezentate etapele de diversificare a colecțiilor digitale utilizând schemele digitale a ornamentelor tradiționale.

Lucrarea prezintă rezultatele studiului în cadrul Programului de Stat 20.8009.0807.17 Educație pentru revitalizarea patrimoniului cultural național prin tehnologiile tradiționale de prelucrare utilizate în Republica Moldova, în contextul multiculturalității, diversității și integrării europene.

Cuvinte cheie: broderie în cruciuliță, softuri 3D, ornamente digitale, modă digitală

FASHION PHOTOGRAPHY AS A TOOL FOR PRESERVING CULTURAL HERITAGE AND CULTURAL EXCHANGE: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES

HRYTSAI Sofia¹, SLITYUK Olena²

^{1,2}Department of Multimedia Design,
Kyiv National University of Technologies and Design, Ukraine

Abstract: This article explores how fashion photography can be used to express and preserve cultural heritage. It provides examples of using cultural motifs in fashion photography to create a visual dialogue between the past and present and preserve traditional techniques and designs. There are possible disadvantages of cultural appropriation and the importance of respecting cultural values and context are described. The authors point out that fashion photography can be a powerful tool to promote cultural interaction, understanding, and preservation of cultural heritage in the context of globalization and standardization. There is the role of modern technology in fashion photography is discussed in this study. It is noted that technological advancements allow for higher quality photos and more convenient use, also digital photography can be preserved for a long time and protected from damage and wear. Archiving photographs allows preserving heritage for future generations. Contemporary fashion photography can use cultural heritage to reflect current cultural and societal trends, including gender equality and diversity. It is emphasized that the potential of fashionable photography lies not only in creating beautiful images, but also in supporting cultural exchange, understanding, and preservation of cultural heritage. Using modern technologies, fashionable photography can serve as a powerful tool for preserving and transmitting cultural traditions to future generations, while reflecting changing trends in culture and society, in case the cultural values and context are followed.

Key words: *fashion photography, cultural heritage, visual language, national identity, photo industry.*

CONSERVAREA ȘI EXPLOATAREA DURABILĂ A PATRIMONIULUI CULTURAL EUROPEAN PRIN EDUCAȚIE ȘI REALITATE EXTINSĂ

NICULESCU George

"Constantin Brâncuși" University of Târgu Jiu, Romania

Abstract: Education plays a crucial role in the sustainable exploitation of European cultural heritage, as it helps to develop a better understanding of its importance and value and to promote a responsible attitude towards its preservation and protection. This article aims to increase opportunities to promote a sustainable cultural heritage in Europe through innovative and creative educational solutions for this field. Through education, young people and adults can learn about the history, art, architecture and cultural traditions that define Europe, learning to appreciate and respect them. Education can also help raise people's awareness of the challenges and threats to cultural heritage, such as pollution, over-urbanisation, climate change and degradation. Another important aspect of European cultural heritage education is the development of cultural management skills, which are necessary to protect and enhance cultural heritage in a sustainable and effective way. These competencies include planning and organizing cultural events, managing historical and archaeological sites, developing cultural tourism and promoting cultural arts and traditions. One of the most important needs is the implementation and activation of an infrastructure that allows remote access to various services for the conservation and valorisation of cultural heritage. Augmented reality with virtual reality can play an important role in supporting this use case. This article provides an elaborate introduction to augmented reality and its multidimensional applications in cultural heritage education.

Key words: *education, augmented reality, cultural heritage, preservation, digital skills*

TURISMUL GASTRONOMIC - MIJLOC DE PROMOVARE A OSPITALITĂȚII ȘI TRADIȚIILOR CULINARE DIN REPUBLICA MOLDOVA

TABUNȘCIC Olga

Departamentul "Turism, Comerț și Alimentație Publică", Facultatea
Business și Administrarea Afacerilor, Academia de Studii Economice,
Chișinău, Republica Moldova

Abstract: This article presents several aspects related to gastronomic tourism and its importance in the promotion and valorization of gastronomic customs and traditions in the Republic of Moldova. Several definitions of this concept are analyzed, the goals are described, and it is concluded that gastronomic tourism is a form of tourism whose purpose is familiarization with local culinary customs and traditions, the peculiarities of food preparation, but also the training and increasing the level of professional knowledge in the culinary field. The types of gastronomic tourism that may be relevant for the market of tourist services in the country are identified. It is argued that for the Republic of Moldova, culinary tourism can become a powerful marketing tool, a means of promotion for certain areas, due to the fact that some foods can serve as the primary reason and impetus to visit certain localities, and all these contribute to individualization and formation a brand image of certain localities. The SWOT analysis of gastronomic tourism in the Republic of Moldova is presented, and based on theoretical approaches, the types of gastronomic tourism are identified and exposed, the development of which will be relevant for the formation of competitive gastronomic tourism products in the Republic of Moldova.

Lucrarea prezintă rezultatele studiului în cadrul Programului de Stat 20.8009.0807.17 Educație pentru revitalizarea patrimoniului cultural național prin tehnologiile tradiționale de prelucrare utilizate în Republica Moldova, în contextul multiculturalității, diversității și integrării europene

Keywords: *culinary tourism, local food, culinary traditions, tourist routes.*

TIPOLOGIA PENSIUNILOR AGROTURISTICE, CRITERII DE PLANIFICARE ȘI REALIZARE

MIJA Nina, SUHODOL Natalia

Departamentul DAN, Facultatea Tehnologiei alimentare,
Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica
Moldova

Rezumat: Servicii de agroturism pot fi oferite clienților în diverse tipuri de pensiuni. Apropierea turiștilor de activitățile rurale poate fi realizată prin împărtășirea experienței profesionale a unor specialiști, ca apicultori, pădurari, crescători și dezvoltatori de păsări, pești etc. Pensiunile turistice organizate ca Casa mierii, Casa pădurarului pot oferi atât servicii de cazare, cât și servicii de alimentare și divertisment. Sunt posibilități de a organiza treninguri în prepararea unor produse specifice pensiunii, degustări de produse asociate, colectări de plante cu calități medicinale, dietetice și cosmetice. Structura blocului alimentar va fi compactă, va corespunde cerințelor igienice, tehnologice și manageriale de funcționare a unităților de alimentație publică. Popularizarea cu preocupările populației rurale, schimbul de experiență și stiluri de viață va fi benefică și pentru turiști, și pentru angajații pensiunii.

Cuvinte cheie: *agroturism, pensiune turistică, agrement interactiv, produse de miere, plante medicinale, degustare de produse*

VALORILE CULTURALE ÎN PERCEPȚIA POPULAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA

SPĂȚARU Tatiana

Departamentul Comerț, Turism și Alimentație Publică,
Facultatea Business și Administrarea Afacerilor,
Academia de Studii Economice din Moldova, Chișinău,
Republica Moldova

Rezumat. Conținutul articolului include analiza sociologică a valorilor culturale din perspectiva percepției populației Republicii Moldova. Este explorată corelația dintre valorile culturale și percepția populației. Metodologia măsurării și cuantificării valorilor culturale este realizată în baza datelor furnizate de Good Country Index, Hofstede Insights și a Barometrului de Opinie Publică din Republica Moldova. Analiza comparată a datelor a permis identificarea particularităților culturii autohtone, faptul cum suntem valorizați ca purtători ai culturii din exterior și cum noi înșine ierarhizăm valorile culturale. Sunt identificate modalitățile ce pot direcționa spre valorificarea valorilor culturale. Concluziile și recomandările formulate conduc spre o mai bună înțelegere a valorilor culturale în percepția populației și a mecanismelor de acumulare și valorificare a potențialului cultural.

Cuvinte-cheie: cultură, valori, percepție, populație, coroborarea valorilor culturale.

VALORIFICAREA POTENȚIALULUI TURISTIC CULTURAL AL SATULUI SOFIA, RAIONUL DROCHIA

BANARU Svetlana

Director al Muzeului de Istorie și Etnografie Sofia

Rezumat: Orice localitate are un patrimoniu cultural bogat, care doar fiind valorificat la maxim și promovat prin prisma turismului rural bine organizat, poate duce la o creștere socială, educațională și economică a societății.

Satul Sofia are a sa moștenire culturală, fiind una variată, bogată și o mărturie importantă a legăturii cu înaintașii săi încă de la fondare, atunci când la bază au stat locuitorii mai multor localități, precum Bădiceni, Mândac, Strâmba și Sângera din județul Hotin, formând patru mahalale și fiind aduse cu sine obiceiuri și tradiții diferite. Astfel, avem un vast patrimoniu și un potențial turistic și cultural deosebit. De o mare valoare arhitecturală și culturală națională este clădirea Muzeului din localitate, care se află în conacul familiei boierești Hasnaș. O frumoasă tradiție păstrată an de an este Mălăncuța, cu care se merge după obicei, din casă în casă de sărbătoarea Sfântului Vasile. Dansul Hangul de la Sofia, dansat la începuturi în mahala Mândiceni, fiind dansat de mai multe generații odată; care la moment este promovat printr- un festival frumos. O sărbătoare tradițională a femeilor desfășurată an de an la o săptămână după Duminica Mare doar la Sofia este Verdele. Satul Sofia a fost înscris în Lista reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității cu obiceiul confecționării Mărțișorului tradițional, desfășurându-se un Festival raional al Mărțișorului.

Resursele turistice culturale ale satului Sofia sunt în continuă cercetare, sunt promovate și valorificate de actorii principali ai acestor domenii.

Cuvinte cheie: moștenire culturală, patrimoniu, turism rural, societate dezvoltată.

POTENȚIALUL TURISTIC RELIGIOS LA NIVELUL UNOR VESTIGII MONASTICE DIN CADRUL REPUBLICII MOLDOVA

MAXIM Vasile, CIOBANU Valentin, BUGA Oleg
Academia de Studii Economice din Moldova, Chișinău,
Republica Moldova

Abstract: The Republic of Moldova imposes itself with an exceptional tourist potential, and the religious objectives are considered among the most valuable jewels of the geographical space within Bessarabia, being visited by many local and foreign tourists. There are many places of worship on the territory of the Republic of Moldova, they are presented mainly by monasteries, churches, cathedrals and hermitages. The tourist attraction lies in the special style of architecture, the richness of cult objects, murals, manuscripts and old books, preserved in the museums and libraries of the monasteries, which represent a true work of art. Places of worship are constantly experiencing (even during a pandemic) an optimal flow of visitors, which ultimately contributes fully to the promotion and development of religious and cultural tourism. This paper highlights the most important religious buildings in the central area, emphasizing their appearance, development and expansion, as well as the tragedy they went through, with disastrous effects on the cultural and religious potential of Bessarabia

Key words: *religious, objectives, churches, manuscripts, buildings*

VALORIFICAREA PATRIMONIULUI ETNOLOGIC ÎN SECOLUL XXI

SCOBIOALĂ Nadejda¹, CEBOTARI Margareta²,

PANAGUȚA Rodica³

^{1,2,3}Colegiul Național de Comerț al ASEM, Chisinau, Republica Moldova

Summary: The ethnological heritage of the Republic of Moldova is one of the pillars on which reliance the country's culture and identity and it is traditionally valued more for its aesthetic, recreational and leisure sides by narrow groups of people. One of the major difficulties of the traditional heritage inventory is the delimitation of the components without material support that belong to the specifics of folklore cultures. The frameworks of the intangible heritage, which is another phrase for immaterial and non-material heritage, adapts the outlines of a complex of variables that impose new determinations for each specific situation. Villages are the oldest form of human habitation and they continue to carry the culture and civilization through the material and spiritual expressions. In order to meet the cultural and scientific interest, local and international tourists need informational support on the ethnological heritage of the Republic of Moldova.

Key words: *heritage, village, artistic crafts, traditions, values, culture.*

PROMOVAREA, VALORIFICAREA TEZAUROLUI NAȚIONAL- EXPRESIE A DĂINUIRII NOASTRE

CEBOTARI Margareta¹, PANAGUȚA Rodica²,
SCOBIOALĂ Nadejda³

^{1,2,3}Colegiul Național de Comerț al ASEM, Chișinău, Republica Moldova

Summary: The proposed material presents aspects of some historical vestiges from the Republic of Moldova starting from prehistory to the present day, representative elements of old and popular Moldovan art and architecture: fortresses, monastic complexes, churches and mansions. Also, it is addressed the knowledge of some information about values and cultural assets of local, national and regional importance, established throughout history. All of them are masterpieces of the Moldovan treasury, denoting the national peculiarities, the original artistic thinking - an expression of our endurance.

Keywords: *historical and cultural heritage, enhancement, authentic values, promotion*

REACTUALIZAREA CĂMĂȘII CU ALTIȚĂ DE CĂTRE MEMBRII COMUNITĂȚII „ȘEZĂTOAREA BASARABIA”

ENACHI Olesea¹

¹Membru Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova

Rezumat: Înscrierea „Artei cămășii cu altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova” în Lista reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității la 1 decembrie 2022 a demonstrat valoarea acestui element pe plan național și internațional. Cămașa cu altiță este un simbol identitar foarte puternic, la care societatea noastră recurge foarte frecvent. De două decenii s-au inclus în confecționarea cămășii cu altiță de rând cu meșterii populari mai multe grupuri, numite șezători, care activează atât în Republica Moldova cât și în România, în diasporă. Contribuția acestor comunități la reactualizarea autenticității cămășii cu altiță este foarte importantă.

Comunitatea „Șezătoarea Basarabia” s-a format ca urmare a sporirii interesului societății noastre pentru cămașa cu altiță. Acest interes s-a văzut în timpul celor trei ediții ale Festivalului iei (2012 - 2014), Zilei Universale a IEI (cu începere din anul 2012), Festivalului IA – MANIA (cu începere din 2012). Erau necesare forme, mijloace, oameni care să facă legătura între tradiția autentică a costumului nostru și oameni care își doreau să-l poarte. Comunitatea s-a coagulat acum șapte ani, timp în care s-a sincronizat cu formarea mai multor comunități din spațiul cultural românesc și diasporă.

Cuvinte cheie: comunitate, Șezătoarea Basarabia, cămașa cu altiță,

ROLUL POTENȚIALULUI CULTURAL ÎN ATRAGEREA TURIȘTILOR STRĂINI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

NISTIRIUC Alexandru

Departamentul Alimentație și Nutriție, Facultatea Tehnologia Alimentelor,
Universitatea Tehnică a Moldovei, Orașul Chișinău, Republica Moldova

Rezumat: Turismul reprezintă o modalitate reușită de valorificare și promovare a culturii unui stat. Aceasta generează o atractivitate și o competitivitate mai profundă a atracțiilor. Ca parte componentă a produsului turistic, resursele culturale pot genera experiențe originale naționale sau chiar locale. Interesul pentru cultura unei țări poate genera o creștere a mobilității turistice, drept rezultat apar beneficii atât pentru statul emitător cât și pentru cel receptor. Oferta culturală a unei destinații, stimulează dezvoltarea națională sau regională, apar noi locuri de muncă. Similar comunității internaționale și în Republica Moldova, cultura este folosită ca componentă a strategiilor de promovare a multor destinații, precum și parte a produsului turistic. La rândul său turismul este considerat o modalitate solidă de promovare a culturii unui stat sau regiuni. Grație turismului cultural, în destinațiile naționale cresc investițiile locale sau apar noi parteneriate. În plus crește gradul de implicare a populației locale care pune în valoare cu mândrie potențialul din zonă. Pentru a crește atractivitatea unei destinații turistice, este necesar de a gestiona eficient relația dintre cultură și turism, care necesită de a fi creată și pusă în valoare. Pentru Republica Moldova este important ca să atragă turiștii internaționali utilizând cultura ca pe o adevărată carte de vizită a țării, grație potențialului cultural divers și original. În acest scop statul se promovează intens peste hotare și prin exploatarea acestui segment.

Cuvinte cheie: *produs turistic, turism cultural, destinație, patrimoniu cultural, recomandări.*

TRADIȚIA NAȚIONALĂ, PARTE COMPONENTĂ A TURURILOR DE WEEKEND ÎN OFERTA AGENȚIILOR TURISTICE AUTOHTONE

NISTIRIUC Alexandru¹, LITVIN Aurielia²

¹Departamentul Alimentație și Nutriție, Facultatea Tehnologia Alimentelor,
Universitatea Tehnică a Moldovei, Orașul Chișinău, Republica Moldova

²Departamentul Economie și Management, Universitatea Tehnică a
Moldovei, Orașul Chișinău, Republica Moldova

Rezumat: În lumea modernă, o persoană ajunge adesea într-o situație stresantă. Pericolul suprasolicitării fizice, psihice și psihologice există aproape în mod constant la noi toți. Acest lucru este valabil mai ales pentru locuitorii orașelor - de îndată ce părăsim pragul casei, ne confruntăm cu zgomot, praf, aer poluat cu gaze etc. În plus, o astfel de viață se distinge printr-un ritm rapid, o grabă constantă - toate acestea au un efect extrem de negativ asupra stării unei persoane, asupra capacității sale de lucru și a dispoziției. Campingul, drumețiile, ciclismul și alte activități recreative fizice sunt un punct de salvare într-o mare de stres și oboseală. În condițiile pandemiei de COVID 19, în majoritatea statelor lumii, sectorul HORECA a fost unul din domeniile cele mai afectate, dar și în cazul când aceste state erau închise pentru turiștii străini, tururile de weekend au devenit tot mai practicate de către turiștii anumitor state. Tururile de weekend au devenit acel "colac de salvare" pentru împătimitii de călătorii. Practica respectivă a fost preluată și de către familiile întregi, care astfel au cunoscut individual destinațiile naționale. Tot în perioada pandemiei au apărut diverse campanii sau mișcări naționale ca spre exemplu "Descoperă Moldova".

Cuvinte cheie: produs turistic, tradiție, obiceiuri, destinație, tururi de weekend, recomandări.

ТУРИСТИЧЕСКИЕ МАРШРУТЫ, КАК ШАГ К РАЗВИТИЮ ТУРИЗМА АТО ГАГАУЗИИ

LITVIN Aurelia¹, NISTIRIUC Alexandru², ALEXANDROVA Irina³

¹Economie și management, FIEB, Universitatea Tehnică a Moldovei,
Chișinău, Republica Moldova

²Alimentație și Nutriție, Facultatea Tehnologia Alimentelor, Universitatea
Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

³Masterandă, Alimentație și Nutriție, Facultatea Tehnologia Alimentelor,
Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

Аннотація: Туризм является неотъемлемой частью жизни многих людей. Именно в путешествиях, в процессе познания нового и неизведанного человек, уставший от повседневных забот, рутинной работы, получает невероятное чувство свободы и испытывает жажду жизни. В путешествиях, на мой взгляд, человек раскрывается на все сто процентов, может быть самими собой, расслабиться и получить удовольствие. Путешествия расширяют горизонты и формирует новое мышление.

Главное управление экономического развития и туризма Гагаузии представило пять туристических маршрутов. Они созданы на трёх языках, которые включают в себя основные туристические объекты 14 населенных пунктов автономии.

- «Выходные в Гагаузии»
- «Многогранность культур»
- «Гагаузский колорит»
- «На юг»
- «Гагаузские мельницы»

В один из них вошли достопримечательности и культурные объекты нескольких населенных пунктов Чадыр-Лунгского района Туристический маршрут «Выходные в Гагаузии» включает в себя туристические объекты 6 населенных пунктов: Комрат и село Авдарма (Комратского района), села Джолтай, Гайдар (Чадыр-Лунгского района) и муниципий город Чадыр-Лунга.

Ключевые слова: Гагаузия, традиции, культура, туристические маршруты.

Annotation: Tourism is an integral part of many people's lives. It is in travels, in the process of learning the new and the unknown, that a person, tired of everyday worries, routine work, gets an incredible sense of freedom and feels a thirst for life. In travel, in my opinion, a person reveals himself to one hundred percent, can be himself, relax and have fun. Travel expands horizons and shapes new thinking.

The Main Department of Economic Development and Tourism of Gagauzia presented five tourist routes. They are created in three languages, which include the main tourist sites of 14 settlements of the autonomy.

- • "Weekend in Gagauzia"
- • "Diversity of cultures"
- • "Gagauz flavor"
- • "South"
- • "Gagauz mills"

One of them included the sights and cultural sites of several settlements of the Chadyr-Lungsky district. The tourist route "Weekend in Gagauzia" includes tourist sites of 6 settlements: Comrat and the village of Avdarma (Komratsky district), the villages of Joltai, Gaidar (Chadyr-Lungsky district) and the municipality of Ceadir-Lunga.

Key words: *Gagauzia, traditions, culture, tourist routes.*

КЛЮЧЕВЫЕ ОСОБЕННОСТИ И СПЕЦИФИКА ТУРИЗМА В АТО ГАГАУЗИИ

LITVIN Aurelia¹, CHIRSANOVA Aurica², ALEXANDROVA Irina³

¹ Economie și management, FIEB, Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

² Alimentație și Nutriție, Facultatea Tehnologia Alimentelor, Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

³ Masterandă, Alimentație și Nutriție, Facultatea Tehnologia Alimentelor, Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

Аннотация: Туризм, как символ добра и мира, способен объединять людей различных национальностей, убеждений, социального статуса и религии. Мы все разные, и именно это разнообразие делает нас интересными и привлекательными, вызывает любопытство и желание узнать больше. Туризм раскрывает самые лучшие и самобытные стороны народа, а также помогает странам выйти на другой социально-экономический уровень.

Республика Молдова только начала формировать свой долгий и прекрасный туристический путь и уже делает успехи. В этой статье мы рассмотрим агротуристический потенциал автономно-территориального образования Гагаузия, южного региона с населением чуть более 150 тысяч.

В Гагаузии не так уж много природных и исторических объектов, которые могли бы быть привлекательны для туристов, но она обладает огромным агротуристическим потенциалом.

Жемчужинами южного гостеприимного края являются культура, традиции, национальные праздники и фестивали, включающие в себя сельскохозяйственную и винодельческую деятельность, кухню, а также народные промыслы и ремесленничество.

Гагаузский народ, особенно в сельской местности, свято чтит обычаи и традиции и передаёт их из поколения в поколение. Здесь ещё сохранились такие древние профессии, как шорник, бондарь, мастер по росписи сусаков, ковроткачеству и т.д. Национальная кухня впитала в себя все гастрономические пристрастия представителей различных народов, проживающих с гагаузами бок о бок многие десятилетия.

Однако на сегодняшний день туризм в Гагаузии представляет собой довольно-таки разрозненную структуру и действует скорее хаотично и интуитивно, чем согласно определённым нормам и положениям, основываясь на опыте успешных в этой сфере стран.

В работе мы не только рассмотрели агротуристическую

привлекательность автономного образования, но и разработали ряд рекомендаций, которые могут позволить региону выйти на новый уровень в процессе развития агротуристического потенциала.

Ключевые слова: агротуризм, Гагаузия, традиции, обычаи, культура, ремесленничество, национальная кухня

Annotation: Tourism, as a symbol of goodness and peace, is able to unite people of different nationalities, beliefs, social status and religion. We are all different, and it is this diversity that makes us interesting and attractive, causes curiosity and a desire to learn more. Tourism reveals the best and most original aspects of the people, and also helps countries reach a different socio-economic level.

The Republic of Moldova has just begun to form its long and wonderful tourist path and is already making progress. In this article, we will consider the agro-tourism potential of the autonomous-territorial formation of Gagauzia, a southern region with a population of just over 150 thousand.

There are not so many natural and historical objects in Gagauzia that could be attractive for tourists, but it has a huge agro-tourism potential.

The pearls of the southern hospitable region are culture, traditions, national holidays and festivals, including agricultural and wine-making activities, cuisine, as well as folk crafts and handicrafts.

The Gagauz people, especially in rural areas, sacredly honor customs and traditions and pass them on from generation to generation. Here, such ancient professions as a saddler, a cooper, a master in painting susaks, carpet weaving, etc. have been preserved. The national cuisine has absorbed all the gastronomic preferences of representatives of various peoples living side by side with the Gagauz for many decades.

However, today tourism in Gagauzia is a rather fragmented structure and operates rather chaotically and intuitively than according to certain norms and regulations, based on the experience of countries that have been successful in this area.

In this paper, we not only considered the agro-tourism attractiveness of the autonomous entity, but also developed a number of recommendations that can allow the region to reach a new level in the process of developing agro-tourism potential.

Key words: agritourism, Gagauzia, traditions, customs, culture, handicrafts, national cuisine